

ŠALEŠKI UPORNIK

Šaleški upornik je interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje, december 2003 - številka 4



Foto: Damijan Kljajič

***Vsem članicam in
članom želimo v letu
2004 veliko, veliko
zdravja in sreče!***

V novo leto ...

Pred nami je četrta številka Šaleškega upornika, ki se je, to že lahko ugotovimo, "prijel". Urednik in njegovi sodelavci dobivajo vedno več prispevkov, ki jih pošiljate vi, spoštovani bralke in bralci. Tudi dogodkov, ki jih je vredno objaviti, je vedno več. Tako se uredniški odbor srečuje s prostorsko stisko. In če izdamo skrivnost, smo se tega potihoma nadejali in veselili. Četrta številka pa je letos tudi zadnja. In prav je, da se ob tej priliki zahvalimo uredniškemu odboru, Šaleškemu uporniku pa zaželimo plodno leto 2004. Naj nas tudi v naslednjem letu bogati z informacijami o tem, kaj se bo zgodilo, in seveda tudi z informacijami o tem, kaj se je že dogodilo. Trdno sem prepričan, da bodo v naslednjih številkah pisali o tem, da je dokončana prenova osrednjega spomenika Onemele puške in da smo po nekaj letih na



Velenjskem gradu odprli zbirko NOB. Prav tako nas bo uredniški odbor podrobneje seznanil s tem, kako smo praznovali šestdeseto obletnico prihoda XIV. divizije v našo dolino in kako smo slovesno obeležili šestdeset let, odkar je pri Žlebniku padel Karel Destovnik Kajuh. In še bo prispevkov, zaradi katerih bo vredno vzeti v roke Šaleški upornik.

Bliža se torej novo leto, v katerem se bo zvrstilo veliko dogodkov. Želim, da bi jih večino pripravili in doživeli skupaj. Uredniškemu odboru želim srečno roko pri pripravljanju našega informatorja, vam, spoštovani bralke in bralci, pa veliko dobrega.

Srečno 2004!

Bojan Kontič

Z UKANO USPELA AKCIJA

V sivem dopoldnevu 27.septembra predzadnjega leta druge svetovne vojne so se po dolini Ptujkega polja in okolice Maribora leno vlačile koprenaste megle. Le tu in tam je bilo iznad megle opaziti štrleče dimnike mari-borskih tovarn.

Bataljoni in čete 1.slovenske udarne brigade Toneta Tomšiča so se tega dne nahajali na sektorju vzhodnega Pohorja – Koglerju, Resniku in pri Treh kraljih. V poznih popoldanskih urah je bil štab brigade po terenskih aktivistih, ki so prihajali iz doline, obveščen, da se v nočnih urah prek Maribora na zahodno fronto pričakuje večji sovražnikov transport.

Operativni štab brigade je na hitro odločil, da pripravi diverzantsko akcijo na železniško progo. Za to akcijo je bil določen 3.bataljon brigade.

Bataljon, kateremu sem bil dodeljen kot pripadnik minerskega voda, je v nepopolni sestavi v poznih večernih urah krenil v dolino ter neopazno prečkal glavno cesto v bližini Slovenske Bistrice in po nekaj kilometrih prispel v vas Žabljek, ki leži v neposredni bližini takratnega železniškega predora Križni vrh. Približali smo se večji kmetiji v vasi, pri kateri so bili starejši vaščani in dekleta zbrani pri ličkanju koruze. Beseda je dala besedo in tako smo si zaupali cilje naše akcije. Med domačini je bilo tudi nekaj terenskih aktivistk, ki so nam zaupale podatek, da se v neposredni bližini železniškega predora nahaja sovražnikov bunker s posadko šestnajstih stražarjev. Zaupno so nam tudi povedale, da ima eno izmed vaških deklet tesnejše stike s poveljnikom stražarjev. Odločitev vodje akcije je bila hitra – poiskati to dekle in ji zapovedati, da se napoti v sovražnikov bunker z zahtevo za mirno predajo, seveda s pretvezo,

2 da je okolica bunkerja obkoljena obkrožena s celotno brigado. Ukana je uspela, dekle je seve-

da po nekaj pretolčenih solzah pristala na zahtevo. S petrolejko v roki se je podala proti sovražni postojanki, za njo pa so se v varnostni razdalji pomikali borci. Meni kot minerju je bilo zapovedano, da nekaj metrov južneje od postojanke z minami razrušim železniško progo in s tem onemogočim nadaljevanje poti pričakovanega vojaškega transporta, ki pa ga to noč kljub napovedi ni bilo. V noč so zadonele štiri močne detonacije, ki so verjetno sovražnikovi posadki nagnale strah v kosti, da se je hitro in brez odpora vdala. Vsi prestrašeni so z dekletom na čelu prilezli iz bunkerja s popolno bojno opremo. Odvedli smo jih v vas, kjer jim je vodja akcije ob pomoči prevajalca držal kratko pridigo, da naj ovržejo misel na njihovo zmago ter, da bodo slej ko prej pregnani iz okupirane zemlje. Poleg orožja in opreme so morali oddati še uniforme. Med šestnajstimi ujetniki jih je bilo dvanajst zaradi starosti (tako imenovani landšuci) takoj izpuščenih. Samo v spodnjem perilu smo jih napotili nazaj v bunker, med nami pa je vladal smeh, ko smo gledali za belimi silhuetami, kako se oddaljujejo proti njihovi postojanki, zraven pa smo razmišljali, ali bi tudi sovražnik tako ravnal z nami, če bi bila obratna situacija. Verjetno ne. Štirje izmed ujetnikov – mlajši policisti so bili odvedeni v štab brigade, vendar so bili po krajšem zaslišanju prav tako izpušчени.

Zadovoljni zaradi uspele akcije smo se kljub izmučenosti z zaplenjeno sovražnikovo opremo vrnili v brigado na Pohorje. Med potjo smo v Zg. Ložnici v neposredni bližini Slovenske Bistrice porušili še visok steber električnega daljnovoda.

Slavko Brglez

ZAHVALE ZA DELO V LETU 2003

Na 8.seji Izvršilnega odbora OZBU-NOB Velenje, katera je bila 1.decembra 2003 je bil podan predlog, da bi nekaterim zaslužnim članom, ki že dolga leta vestno opravljajo dolžnosti v Krajevnih organizacijah ZB NOB in s tem prispevajo k ohranitvi spomina in tradicij na NOB in čas II.svetovne vojne podelili zahvale za njihov trud. Predlog je bil sprejet. Obrazložitev pa naj bi bila za vse enaka, kljub dejstvu, da so zasluge in prizadevanja različna. Vsa prizadevanja in marljivost v borčevski organizaciji imajo isti cilj in namen "Ohranjati spomin in tradicijo NOB, ter prenašati resnico takratnega časa na mlade prihajajoče rodove".

To izročilo pa predlagani člani za dobitnike zahval prav gotovo izpolnjujejo in jih bodo tudi v bodoče, če jim bo to dopuščalo zdravje in leta, ki marsikomu otežkočajo normalno življenje.

Enako pa je bil pozitivno sprejet predlog, da bi Krajevne organizacije ZB NOB na svojih letnih skupščinah na podoben način izrazile zahvalo tistim članom, ki so v njihovi sredini najbolj dejavni in že vrsto let opravljajo dela, ki pomagajo, da Krajevna organizacija ZB NOB zadovoljivo deluje. Zato imajo Krajevne organizacije ZB NOB vse pristojnosti in prav bi bilo, da se jih poslužujejo. Mnogokrat že zadostuje, da ti nekdo reče hvala za storjeno dobro delo.

Znano je, da je na območju Velenja in okoliških krajih nemalo spominskih obeležij, ki spominjajo na hude boje in težke trenutke, ki so jih v teh krajih preživljali borci XIV.divizije. Naslednje leto mineva 60 let od teh tragičnih in usodnih dogodkov. Vsako leto se ob teh spominskih obeležjih zvrstijo številne proslave in svečanosti v spomin na padle borce pripadnike XIV.divizije. So ljudje, ki že desetletja pripravljajo omenjene svečanosti in skrbijo za dostojno ureditev in izgled obeležij. S tem mnogo prispevajo k ohranjanju spomina na čas II.svetovne vojne in na dogodke, ki so jih v teh krajih doživeli borci-pohodniki XIV.divizije na Štajersko.

Iz navedenega razloga je pododbor XIV.divizije Velenje v dogovoru z odborom borcev XIV.divizije predlagal, da tem dolgoletnim ohranjevalcem tega spomina izrazi pisno zahvalo za njihovo humano in požrtvovalno delo na področju ohranjanja spomina na težke dni, ki jih je preživljala v teh krajih XIV.divizija.

Zahvale bodo podeljene ob prednovoletnem srečanju predsednikov in sekretarjev Krajevnih organizacij ZB NOB Velenje.

Dobitniki zahval Območnega združenja borcev in udeležencev NOB Velenje za leto 2003 so:

Stanislava KOVIČ - Marija /KO ZZB Levi breg/

Štefanija ČEBUL /KO ZZB Šoštanj/

Heda SILOVŠEK /KO ZZB Škale/

Baltazar ŽERJAV /KO ZZB Vinska gora/

Anton TEVŽ /KO ZZB Šmartno ob Paki/

Ana KUMER /KO ZZB Skorno - Florjan/

Stane JEVŠNIK /KO ZZB Podkraj - Kavče

Marija HOSTNIK /KO ZZB Pesje/

Frančiška HUDARIN - Fanči / KO ZZB Desni breg/

KRAJEVNA SKUPNOST KONOVO /KO ZZB Konovo/

Jože ZUPANČIČ - Zdravstveni dom Velenje

Robert SUŠEC s.p.

Emil NOVAK - APS d.d. Velenje

Dobitniki zahval Odbora XIV. Divizije za leto 2003 so:

Marija in Franc HUDOMAL

Moški pevski zbor KUD Ravne

Družina TOPLIŠEK

Angela in Ivan KUMER

Krajevna skupnost Ravne

Mladi forum ZLSD Šaleške doline

Mira ŠEŠKO

Anica in Vinko Hudovernik

Krajevna organizacija ZZB Šalek - Paka

Ivan DVORJAK

Aleksander JAZBEC

Krajevna organizacija ZZB Ravne

Šaleška konjenica - KK Velenje

Jože Povše

1. NOVEMBER PRI OBNOVLJENEM SPOMENIKU

Na predvečer praznika v spomin mrtvih smo se zbrali ob obnovljenem spomeniku Onemele puške na Titovem trgu v Velenju. Pravzaprav nas je dež prisilil, da smo se prestavili pred Dom kulture, kjer smo bili priče dostojnemu kulturnemu programu v katerem so sodelovali pevci moškega pevskega zbora Kajuh, saksafonist Miha Ferk in Drago Seme.



Foto: Lojze
Ojsteršek

Spomin na mrtve je v govoru obudil predsednik našega območnega združenja Bojan kontič. Pred stotine na spomeniku izpisanih imen junakov Šaleške doline, ki so izgubili življenje med narodnoosvobodilno borbo, pa smo položili vence.

KONCERT TRŽAŠKEGA PEVSKEGA ZBORA

15. novembra smo lahko obiskovalci - poslušalci v prepolnem (zasedeni so bili tudi zasilni stoli ob strani dvorane) kulturnem domu prisluhnili prelepemu in ubranemu - gromkemu petju Tržaškega pevskega zbora iz Trsta.

Najprej nas je pozdravil tov. KONTIČ Bojan, predsednik območnega združenja ZB NOB Velenje, kateri je med drugim orisal potek obnove centralnega spomenika Onemele puške, katera pa se v letošnjem letu še ne bo zaključila, saj se bo v letu 2004 nadaljevala še z ureditvijo okolice, zasaditvijo in tlakovanjem neposredne okolice spomenika. Ob tej priložnosti se je zahvalil MO Velenje in županu tov. MEH Srečku za financiranje tega projekta, saj bo celotna prenova in adaptacija spomenika stala kar okoli 40 milijonov SIT.

Nato pa smo prisluhnili gostom iz zamejstva, kateri še gojijo našo partizansko pesem.

Na sporedu so imeli partizanske in borbene pesmi, katere so zapeli tako v slovenskem, italijanskem, srbohrvaškem in španskem (Latinska Amerika) jeziku. Pod vodstvom zborovodkinje Pie smo tako lahko slišali Hej Brigade, Komandant Stane, Na juriš, Kdo pa so....., Stoji tam gori partizan, Konjuh planinom in še bi lahko našteval naslove pesmi, ob katerih nas je spreletavalo prijetno gomazenje po celotnem telesu. Med posameznimi pesmimi so deklamirali pesmi iz časa NOB, med drugimi tudi pesmi Karla Destovnika - Kajuha in Desanke Maksimović (v slovenskem in srbohrvaškem jeziku):

*Bilo je to nekad na brdovitom Balkanu
umrla je četa daka u jednom danu.....*

Prenekatero oko se je ob recitalu in petju orosilo in prav nikogar ni bilo tega sram pokazati ali po koncertu povedati. Bili pa smo tudi taki, kateri smo zraven zbora peli, seveda bolj potih, saj naše petje in njihovo kar ne gre skupaj, tiho pa le nismo mogli biti.

Po končanem koncertu sta se v imenu organizatorja Tržaškemu pevskega zboru in zborovodkinji Pii zahvalila tov. POVŠE Jože, podpredsednik OO ZB NOB Velenje in sekretarka OO ZZB NOB Velenje tov. KOREN Marjana.

Koncert je trajal 1,30 ure, ki pa je kar prehitro minula in res gre prav lepa zahvala organizatorju in glavnemu med njimi tov. KRUPIČ Fadil-u - BELEMU, da smo lahko uživali v tem res prelepo izvedenem koncertu. Na koncu lahko rečem le še to, da je lahko žal tistim, kateri se za obisk tega koncerta niso odločili in upam, da bomo omeli v Velenju še priložnost slišati ta zbor ali katerega drugega, ki ravno tako še goji petje starih borbenih in partizanskih pesmi.

4

Bojan VOH

PROTIFAŠISTIČNA ŽENSKA ZVEZA PO 60 LETIH

V nedeljo 12. oktobra je bila v Dobrniču v Suhi Krajini slavnostna prireditve ob 60 - obletnici prvega kongresa Protifašistične ženske zveze v Sloveniji. Kot vsako leto doslej, smo se prireditve tudi letos udeležili člani Območnega združenja borcev in udeležencev NOB Velenje, in sicer kar s tremi avtobusi, kar je rekordna udeležba.

Letos je kot slavnostna govornica nastopila študentka Fakultete za družbene vede, 22 - letna Živa Vrbič iz Velenja, na kar smo bili Velenjčani še posebej ponosni. V svojem govoru je povedala, da je bila vzgojena v spoštovanju do NOB, k čemer je še posebej veliko pripomogel dedi Franjo s svojimi spomini. V preteklem letu je v okviru svoje naloge opravila razgovore s še živečimi udeleženkami kongresa in izvedela veliko o njihovem delu in razlogih, ki so jih pripeljali do ustanovitve zveze. Nanizala je vrsto pomembnih podatkov, na koncu pa zaključila z zelo spodbudnimi besedami, da po njenem prepričanju večina mladih podpira NOB, čeprav se v vsakdanjem življenju poskušajo izogniti poseganju v boj med predstavniki nasprotnih strani, s čimer pravzaprav le dokazujejo željo in sposobnost za samostojno presojo takratnih dogodkov. "Mladi spoštujejo udeležence kongresa in vse borce za svobodo, saj brez preteklosti tudi ni prihodnosti", je Živa povzela na koncu svojega govora.

V nadaljevanju prireditve je ljubljanska županja Danica Simčič v Trebnjem otvorila tudi razstavo z naslovom "Moč šibkih", ki govori o vlogi žensk v času kmečkega gospodarjenja na Avstrijskem Koroškem. Iz predstavljenega gradiva smo izvedeli marsikaj o pomembni vlogi žensk pri upravljanju in prevzemanju t.i. "moških del" s strani predstavnic manjvrednega spola.

Na koncu naj dodam le še tole misel, ki je bila nekajkrat poudarjena na srečanju v Dobrniču: naj se spet sliši ženski glas, tako v gospodarstvu kot v politiki in pri vstopanju v Evropo, saj bo ob enakopravnejši vlogi žensk družba boljša.

Dragica Povh

NOVO VODSTVO NAŠE ORGANIZACIJE

Verjetno že veste, ni pa nič narobe, da povemo še enkrat, da se je zamenjalo vodstvo Zveze združenj borcev NOB Slovenije. Ivana Dolničarja, ki je našo organizacijo dolga leta uspešno vodil, je na mestu predsednika ZZB NOB Slovenije zamenjal Janez Stanovnik. Predsednik glavnega odbora ZZB je postal Jože Božič, podpredsednik glavnega odbora Hardvik Pirnovar, podpredsednica pa Marija Cigale..

Zaželimo jim čimbolj uspešno delo!

OBISK ČLANOV ZB IZ ŠEMPETRA PRI GORICI

Dne 15.11.2003 so lani ZB Šempetra pri Gorici vrnili obisk nam članom ZB desni breg Velenje. Pričakali smo jih pred hotelom Paka, nakar smo skupno, na čelu z njihovim praporom odali proti spomeniku »Onemele puške«. Pred spomenikom so se nam priključili tudi predsedniki krajevnih organizacij ZB Velenje in člani in članice ZB Desni breg. Ob polaganju venca je trobentač glasbene šole zaigral »Tišino«. Po končnem ceremonialu smo se vsi slikali pred spomenikom »Onemele puške« in pred spomenikom maršala Tita, tov. Jože Povše pa je goste pozdravil in opisal simbol spomenika padlim borcem Šaleake doline. Naš naslednji cilj je bila spominska soba v Topolšici, v kateri je bila podpisana kapitulacija Nemčije, katere predajo je podpisal general Leer. Tudi tu je tov. Povše opisal spomin na te dogodke. Tudi slikali smo se, nakar smo si ogledali

nove bazene Term Topolšica. Nadaljevali smo z kosilom v Ribiški restavraciji ob starem jezeru, kjer sta dva mlada harmonikarja zabavala goste. Nato smo se ustavili na ogledu prelepega igrišča Rudarja, kjer je trenirala tudi naša šampionka Jolanda Čeplak, nakar smo si še ogledali muzej premogovnika Velenje, kjer so nam vodiči prikazali delo rudarjev. Ob slovesu so nam gostje pripomnili, da bodo od sedaj še bolj cenili delo rudarjev.

Zaželeli smo jim srečno vožnjo domov in se dogovorili za ponovno srečanje v obeh krajih, da bi se med sabo še bolje spoznali.

KO ZZB Desni Breg
Alojz Hudarin



ZELO ŽIVAHNO DELOVANJE ZB DESNI BREG

Krajevna organizacija ZB desni breg šteje preko 160 članov in članic, in je ena večjih krajevnih organizacij OO ZZB Velenje. Na novo se nam je pridružilo preko 80 novih članov. Da ne plačujemo samo članarine, organiziramo vsako leto vsaj dva izleta z minimalnimi stroški. V spomladanskem času obiščemo Madžarsko, kjer članice in člani nakupujejo, v jesenskem pa obiskujemo spominska obeležja NOB. Tako smo obiskali Dražgoše, kjer smo k spomeniku položili venec v spomin na grozote v času NOB, in ob spremljavi harmonike zapeli pesem "Počiva jezero v tihoti". Ob povratku smo obiskali še Bled, nekaj članov in članic se je odpeljalo na otok, kjer so na veliko zvonili in si zaželeli predvsem zdravja.

Ob zaključku leta 2002 nas je v gostišču Hartl obiskal čisto pravi Dedek mraz, kjer smo se ob glasbi zabavali, prepevali in plesali do poznih večernih ur.

V mesecu oktobru pa smo obiskali spominsko obeležje v Šentpetru pri Novi Gorici, kjer smo na proslavi ob 60. obletnici padlim na Goriški fronti položili venec in ob zvokih harmonike zapeli "Počiva jezero v tihoti". Predsednik ZB iz Šentpetra tov. Mozetič, podpredsednik

in blagajnik so nam razkazali spominsko obeležje na Trnovski planoti, ter nam med potjo pripovedovali o njihovem boju na Krasu. Sklenili smo, da se srečamo v Velenju ob otvoritvi prenovljenega spomenika "Onemele puške".

Po pripovedovanju članov ZB Šentpeter je celotna Primorska politično na levi strani, da Primorci, ko prestopijo italijansko mejo vse do Trsta, ne govorijo italijansko, temveč se pogovarjajo v slovenskem jeziku. Primorska je razgibana politično in gospodarsko, zato bi bilo mogoče prav, da se obe občini, naša in njihova pobratita, če ne občini pa vsaj organizaciji ZB. Priznati moram, da so bili vsi udeleženci izleta zelo navdušeni saj smo poleg druženja ob zvokih neumornega harmonikarja vseskozi prepevali.

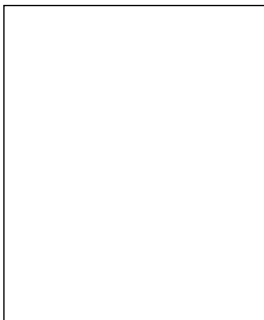
Člani si želijo še več takih izletov, ki jih ob najmanjših stroških tudi nudimo. Za te izlete je zanimanje tolikšno, da bi lahko zapolnili dva avtobusa, če bi le imeli dovolj finančnih sredstev.

KO ZZB Desni breg
Alojz Hudarin

ODŠLI SO

NAŠE VRSTE SO ZAPUSTILI NASLEDNJE ČLANICE ZZB

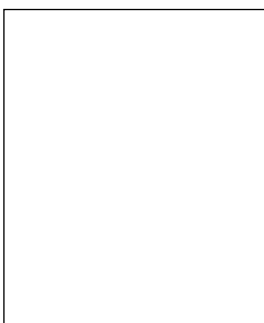
IVAN GRIČAR, rojen 11. 3. 1929 - umrl 11. 5. 2003. Bil je borec Tomšičeve brigade in član Krajevne organizacije ZB Stara vas.



BOGOMIR LEŠNIK, rojen 9. 12. 1925 - umrl 26. 7. 2003. Sodeloval je v NOV v V. Prekomorski brigadi. Po njeni razpustitvi pa v VII. Korpusu do osvoboditve. Po vojni je bil dolga leta blagajnik Zveze borcev Desni breg. Bil je zelo vesten in predan član naše

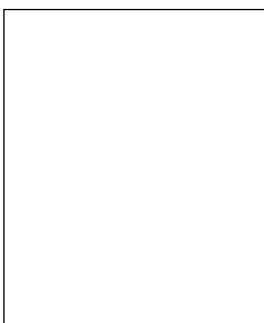
organizacije. Bil je odlikovan z medaljo hrabrost, odlikovan je bil z medaljo za zasluge za narod, prejel pa je nagrado tudi za svoje poklicno delo poštnega uradnika.

NEŽKA KOČEVAR, rojena 15. 1. 1915 - umrla 30. 8. 2003. Bila je članica Krajevne organizacije ZB Šmartno ob Paki.



MARTA TRAMPUŠ, rojena 24. 7. 1912 - umrla 30. 9. 2003. Bila je izgnana leta 1941, kasneje aktivistka NOB v Beli krajini. Bila je članica Krajevne organizacije ZB Stara vas.

ANTONIJA MANDELČ, rojena 14. 4. 1921 - umrla 29. 9. 2003. Bila je članica krajevne organizacije ZB Šmartno ob Paki.



ALBIN AMON, rojen 14. 12. 1924 - umrl 2. 10. 2003. Bil je v izgnanstvu, v taboriščih. Ko je pobegnil iz taborišča, se je vključil v NOB in za udeležbo dobil razna priznanja. Po osvoboditvi je študiral in se kot pravnik zaposlil na RLV. Opravljal je tudi številne politične

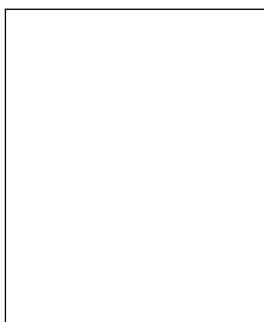
funkcije, med drugim je bil nekaj časa predsednik SZDL - tudi za politično delo je dobil številna priznanja. Bil je pošten in skromen človek in zaradi tega tudi zelo spoštovan.

6



MARIJA ŽORŽ, rojena 1. 2. 1924 - umrla 3. 10. 2003. Bila je mladinska aktivistka - skojevka. Zaprta je bila v "celjskem piskru", v Mariboru in deportirana v Ravensbruck. Bila je dolgotletna predsednica krajevne organizacije Zveze borcev Pesje in vsestransko aktivna tudi v drugih organizacijah v kraju.

FRANC VERBIČ, rojen 5. 12. 1927 - umrl 11. 10. 2003. Bil je aktivist, kurir in borec v brigadi. Bil je član Krajevne organizacije ZB Šmartno ob Paki.



FRANC MARTINČIČ, rojen 4. 4. 1926 - umrl 18. 11. 2003. Svoje zdravje je pustil v taborišču Mauthausen, vendar kljub bolezni, ki ga je spremljala celo življenje, ni izgubil optimizma in vedrine. Kot prizadevni član ZB Desni breg je s svojo harmoniko večkrat sodeloval na skupščinah.



Dostikrat članice in člani organizacije ne vemo na koga bi se obrnili v zvezi z našim statusom, pravicami itd...

Če imate kakršnokoli vprašanje s tem v zvezi, se lahko obrnete na Upravno enoto Velenje - Oddelek za občno upravo in druge upravne naloge in skupne zadeve.

Telefonska številka: (03) 8995 772.

KAKO SMO ŠLI ČEZ DRAVO

Kot mladenič sem se pridružil NOB leta 1944, star komaj šestnajst let in pol.

Meseca oktobra leta 1944 je bila cela Tomšičeva brigada na osvobojenem ozemlju v Zgornji Savinjski dolini. Prišlo je povelje, da je bil ves drugi bataljon na novo oborožen z angleškim orožjem in rezervno municijo. S spremstvom tretjega bataljona smo odšli, nesli orožje in rezervno municijo v smeri Lepa njiva, Zavodnje, Ravne, Graška gora. Tu smo počivali dva dni, nakar smo odšli na Pohorje, kjer smo bili štirinajst dni. Preživljali smo se z neslanim ovsenim močnikom.

Iskali smo vezo, kako bi prišli na drugo stran reke Drave, tam je bila huda hajka. Končno nam je uspelo dobiti vezo z Lackovim odredom, ki je bil na drugi strani. Za prehod čez reko je bilo izbranih 120 borcev. Zadana nam je bila naloga, da gremo zvečer k vznožju reke Drave in se čez prepeljemo s čolnom k bližini kraja Ožbolt. Pod železniško progo je bil mali podhod - tam bi prišli do kraja, kjer bi se vkrcali na čolne. Istočasno je po železniškem tiru pripeljal oklopni vlak. Poskrili smo se kamor se je kdo lahko. Skril sem se trdno ob neko skalo. Za prevoz s čolnom čez Dravo sem bil na vrsti četrti,

zraven je bil mitraljezec Milan in njegov pomočnik. Vozil je samo en čoln, pozneje je prišel v pomoč še eden, tako, da sta bila dva. Ko smo se pripeljali čez reko Dravo, smo se zbrali in odšli po glavni cesti proti Mariboru. Še preden smo šli oziroma se peljali čez Dravo, smo morali zavarovati položaj proti nemški postojanki.

Pred Lovrenškim mostom smo krenili v levo in šli v hribe proti Svetemu Duhu. Čez tri dni se je na novo formiral Lackov odred. Bil sem dodeljen v štab brigade, kot kurir pomočnika komisarja odreda, ta mi je dal tudi partizansko ime Smehec. Večkrat smo imeli hajko oziroma stalne borbe, saj je bil Lackov odred na ozkem terenu med Slovenijo in Avstrijo. Imel je precej izgub, padali so borci, saj nas je ostalo le še 29 od 120, ki smo prečkali Dravo.

V Lackovem odredu smo bili skupaj domačini: Miha Krofl, Jože Vivod, Franc Meža, Franc Pirnat, Franc Šumečnik in drugi.

Ivo Arlič

MOJA RESNICA

Ob dnevu mrtvih člani ZZB NOB počastimo v spomin padlim borcem, ustreljenim talcem, pobitim v taboriščih v vojnih letih 1941-1945.

Moj spomin na vojno grozo in okupacijo pred 58 leti v meni prebudi spomin na moje izmaličeno otroštvo in prisilo tuje vzgoje. Danes uživam v planinarjenju, kjer me poti vodijo po gorah in gozdovih, mimo spominskih obeležij padlim partizanom na travnatih jasah ali dolinah, odmaknjenih za vsakdanji pogled. Skratka pri vsakem

pomniku se ustavim, zamislim: "slava vam borci".

Kruto okupacijo sem doživljal skupaj s starejšima sestrama in starši v Spodnji Dobravi pri Celju, kjer sem pri šestih letih moral v prvi razred šole v okupatorjevem jeziku in pod brezobzirno vzgojo nacistične učiteljice. Vsako moje neznanje je bilo kaznovano z udarci, posmehovanjem in psovki, kar je moj odpor do vsega nemškega še okrepilo. Na zagovor so bili klicani starši, ki so me branili a jim je bil zagrožen izgon v taborišče. Nič manj grozeča ni bila moja pot v šolo mimo Okoliške šole, kjer so bile za njeno kovinsko ograjo zbrane množice družin. Pod naperjenimi nemškimi brzostrelkami in ob režanju psov so ločevali otroke od očetov in mater in jih gonili na tovarne vagone in naprej v izgon.

V gozdovih so se pričeli zbirati prvi oboroženi civilisti, ki so se imenovali partizani. Maloštevilna in slabo oborožena četa, kateri je poveljeval Peter Stante-Skala ni dolgo vzdržala na našem območju in se je kljub manjšim žrtvam uspela premakniti k Savinjskim in Zasavskim partizanom. Pod okriljem noči je, navkljub okupatorjevi policiji, aktivistom OF uspevalo pri trosilnih akcijah letakov in pisanjem parol po zidovih hiš. V prebivalcih mest in vasi se je prebudila zavest, da niso več sami, da imajo svojo vojsko in iz brezupa se je rodilo upanje. Podprli so boj proti okupatorju z hrano in obleko, kmalu pa so tudi sami pričeli odhajati k partizanom. A do konca vojne je bilo še daleč in sovražnik nam je prizadejal še mnogo gorja: Nemci pričnejo s streljanjem talcev, sestra trpi pri Kočevarjih, nevarnosti iz zraka... Zapomnil pa sem si tudi, kako sem spoznal ime Tito, plemenito delo naše ljubeče mame, zlato svobodo in zadnji lov za okupatorjevimi sodelavci ter srečne šolske dneve v slovenskem jeziku.

Milan Žuraj 7

ŠESTDESET LET KAJUHOVE SMRTI

Neverjetno, kako beži čas. 22. februarja prihodnje leto bo minilo že šestdeset let od smrti našega velikega pesnika, šaleškega rojaka Karla Destovnika Kajuha. Pomembno obletnico bomo seveda dostojno proslavili. Že dopoldan, 21. februarja se bomo zbrali tako kot vsa leta na svečanosti v spomin slavne štirinajste divizije v Osreških pečeh, nekaj kasneje istega dne se bomo poklonili pesnikovemu spominu pri Žlebniku, kjer je Kajuh padel, dan pa bomo zaključili ob 17. uri v Kulturnem domu v Šoštanju z osrednjo slovesnostjo ob 60. letnici smrti Karla Destovnika Kajuha. Tudi letos bomo sodelovali borci, planinci, domačini, Mladi forum ZLSD, kulturni program osrednje slovesnosti pa pripravlja Zavod za kulturo Šoštanj.



DOPISUJTE V

ŠALEŠKI UPORNIK

Vse bralke in bralce vabimo, da s svojimi prispevki obogatijo prihodnje številke našega glasila. Naslednja številka izide predvidoma konec septembra 2003.

Prispevke pošljite na naslov: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopalniška 3, 3320 Velenje

S TERMALNO VODO DO ZDRAVJA

Morda še niste vedeli: Vsi člani Zveze borcev imamo v TERMAH TOPOLŠICA skozi vse leto od ponedeljka do četrтка popust za kopanje. Namesto 1400 SIT - plačamo samo 960 SIT. Seveda moramo ob obisku pokazati člansko izkaznico. Delavci Term nas pristrčno vabijo!

Novoletni sonet

Gozdovi beli so, odeti v svečeniško haljo.
Prek polj vijo se ozke steze v nedogled,
za njimi ena sama dolga sled,
nad njimi žice pno se v daljo.

Ves kraj je čudno nem,
le dvoje sivih vran
je odletelo v južno stran.

Iz dalje čul sem kakor rekviem:
"Kaj bo z Japonsko, kaj s Kitajsko k letu,
kdo Španiji bo gospodaril,
še svet bo svojo obraz ohranil?"

In spet sem sam v tem belem svetu.
Vprašanje mučno je z menoj:
"Kaj le s teboj, s teboj bo, narod moj?"

Kajuh

Kadar padajo snežinke

*Tiho, tiho pada sneg,
čisto tiho je pri meni,
čisto bel je drobni sneg ...
Nežno hrepenim po ženi.*

*Naj le pada beli sneg
in zabriše vse poti,
da se vroče hrepenenje
v mehkem snegu izgubi.*

*Spet prišel bo tisti čas,
ko z neba bo dan za dnem.
padal sneg na nas ...*

*Pridi kmalu tisti čas
in pokrij te črne dni.*

Kajuh



Arpat Šalamon

Šaleški upornik, interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje

Uredniški odbor: Marjana KOREN, Jože POVŠE, Bojan VOH, Jože DRAČKO, Vlado VRBIČ (urednik)

Naslov uredništva: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopalniška 3, 3320 Velenje

Naklada: 1300 izvodov

Tisk: GRAFIS Velenje